

פרשיית השבוע

הגזין להגות והסברה יהודית

פרשת בראשית
תשפ"א

גיליון מס' 508

השבת של אדם הראשון

כיון שיצא (קין) פגע בו אדם הראשון, אמר לו מה נעשה בדינך? אמר לו "עשיתי תשובה ונתפשרתי". כיון ששמע אדם הראשון כך התחיל טופח על פניו. אמר לו "כל כך היא כחה של תשובה ולא הייתי יודע!". באותה שעה אמר אדם הראשון (תהלים צב, א): "מזמור שיר ליום השבת" -- אמר ר' לוי המזמור הזה אדם הראשון אמרו (מדרש רבה ויקרא י, ה)

מדרש פליאה! מה בין התשובה לשבת? אמנם ראשי-תיבות יש, כידוע: שבת בו תשוב, אבל מה באמת מחבר בין השבת לתשובה?

ננסה ברשותכם, אחיי, להסביר, להטעים נועמה של שבת, אליה כולנו עורגים ומשתוקקים. אבל לפני-כן, כמה מילים על תשובה.

מהי תשובה?

התורה הקדושה מעידה: "כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא; כי קרוב אליך הדבר מאוד בפין ובלבבך לעשותו" (דברים ל, יא ושם)

איך התשובה מצווה קרובה "מאוד"? כי תשובה - מסביר נפלאות בספר 'זבח משפחה' - זה שיבה לחלק האלוקי שכבר נמצא אצלנו עמוק-עמוק בפנים. כל-כך קרוב.

המשמעות הפחות-מדוברת אפוא של תשובה היא: שיבת האדם אל עצמו. כן, אל עצמו.

ומהו "עצמו"?

עצמו הלא-הוא החלק הנשמתי שבו. ה"חלק אלוק ממעל", זה שלא נפל בו רבב מעולם. "נשמה שנתת בי - טהורה היא". הגוף הוא רק בשר וגידים. אין בו לב. אין בו נשמה. הגוף - הוא בהמי.

ערב שבת-קודש, השבת פורסת כנפיה על היקום. היקום נצבע בצבעים אחרים, של שבת, ואנחנו מתרוימים לאטמוספירה השבתית. זמן של נועם שבת, מעין עולם הבא.

בשבת, אחרי שהיהודי עובר את ה"עלו הרים ירדו

תהומות" שמזמינים לנו ימות החול ומיטלטליהן, אחרי שהוא עבר את מה שמתפלל נעים זמירות ישראל באותו פרק בתהילים (ק"ז) שהתקין הבעש"ט לומר בפניא דמעלי שבתא - הוא עוצר לאי של קדושה ששמו: שבת. אי המנותק משאון גלים זועפים של ששת ימי המעשה.

בשבת, הלא מאלפנו הזוהר הקדוש, "יומא דנשמתא, ולא איהו יומא דגופא כלל".

ביום השבת, נועם הנשמות ועדן-הרוחות, אין שום נגיעה - שום נגיעה - לענייני הגוף המגושם. זהו יומה של הנשמה הפנימית של היהודי. יום שבו היהודי שב אל עצמו - פנימה. אל החלק הנשמתי שאין בו מן הגוף העפרורי כלל. בשבת האדם זורק את הגוף כמו השעיר המשתלח, ומשאיר את השעיר לה' (כפי שהאריך במהר"ל) - את החלק של הלה' שבו. הוא לא יכול גם וגם. השעיר המשתלח נזרק לארץ-גזרה עד לבלתי השאיר לו שריד.

בדיוק כמו בתשובה.

בשבת יהודי עובר את אותו מהלך עמוק מי ימצאנו שמתחולל ביהודי ששב - הוא שב אל עצמיותו, אל ה"חלק אלוק ממעל" שלו.

כולנו מרגישים זאת כל שבת מחדש מבראשית.

"... כבוד-קדושת אאמו"ר זצוק"ל כתב לי מכתב קדשו בעניין ששבת בראשית הוא עוד המשך לימים הקדושים, ויש לו עוד שייכות לימים המקודשים. "בבעלזא היה הדבש מונח על השולחן עד שבת בראשית. גם בברכת-המזון המשיכו לומר הרחמן הוא יחדש עלינו את השנה הזאת לטובה ולברכה עד שבת זו. וגם היו מנגנים בו את הפיוט שאומרים בשמחת-תורה לפני שמונה עשרה, אמונים אשר נאספו"

(אמרות טהורות' - כ"ק האדמו"ר מרחמסטריווקא-ארה"ב, פרשת בראשית)

הרבי מלחין הרבי את הניגון הכל-כך נפוץ של "ויידע כל פעול, ויאמר כל אשר נשמה באפו...", ניגון שלימים הופך לנכס צאן-ברזל בכל תפוצות ישראל.

המשמעות עליה כיוון הלא היא כה מוצקה ובהירה: "ויידע ויידע.. כל אשר נשמה באפו...", כלומר: כל רגע שאדם חי, וגם כשהוא מפרפר, במכוון על ביתו הגוועת, עליו להודות להקב"ה.

ויאמר כל אשר נשמה באפו. מרטיט.

בתו של הרבי מפיטסבורג זצ"ל בת ה-6, הייתה חולה במחלה סופנית ואנושה, והיא שכבה בבית החולים עם אמה, הרבנית תליט"א.

כורעה נאמן לעדתו, נשאר הרבי בבית מדרשו שבקרייה באשדוד, והיה באמת תחושה של "ימים נוראים" כפשוטו בקהל.

כולם ידעו שהסוף מתקרב, אך לא ידעו להצביע על המועד המדויק. המתח נסק לגבהים, כשבצהרי החג צילצל הטלפון, לא היה ניתן להרים האפרכסת, כי חג היום.

לא ידעו אם כבר בילע המוות או לא.

***

או-אז, ברגע המצמרר הזה, יושב הרבי זצ"ל מכוונס ומורהרר וליבו נשפך בניגון שכל-כולו "פירוש-המילות":

לפעמים אחרי זמן-מה מהרגעים הכל-כך מיוחדים הללו, אנחנו עלולים להרגיש שימי החול, ימי כסלו וטבת ושבת פשוט "בולעים" את הפרות הטובות והבריאות - אלו ימי תשרי העמוסים בכל טוב, עד "כי לא נודע כי באו אל קרבנה" - אנחנו עלולים לשכוח שבכלל אי-פעם זרח עלינו אורם של חגי תשרי. פשוט אין זכר.

ואם אני זוכר טוב - הרבי שם מעמיד את העצה שיוסף המשנה למלך הציע בחכמתו: לאגור ב"שנות השובע" ל"שנות הרעב". זה פחות-יותר תורף הדברים (דומני משיחות דרכי נועם מהדורת תשס"א).

הרב לודמיר: למעשה, אפשר לגשת לעניין מכמה כיוונים. אפשר להגיע בגישה של 'הכרת הבעיה - חצי פיתרון', ואפשר לחילופין להגיע בגישה הפוכה, של תמימות ופשטות, וה' יעשה הטוב בעיניו...

אבישי פרי: במקום להיאנח, אני נזכר במאמר מופלא שראיתי פעם מאחד המחנכים. הוא קרא - במשפט אחד: "במקום לחשוב על הימים הנוראים שהסתיימו; יש לנו כל שבת מטען רוחני אדיר. כל שבת מחדש".

המשך בשבוע הבא

ללא ספק התחושה היא כרגע כמו מוצאי-שבת, אבל במהדורה מורחבת. מאיגרא רמא של רגעים נשגבים אנחנו "נופלים" בן-רגע אל תוככי החיים האפוריים. מעומס של חגים לימי חול "פשוטים". איך שומרים את המטענים?

הרב לודמיר: אצלנו בסלונים יש ווארט מהבית אברהם: 'יהי רעוא קמיה דתשרי על עמיה' - יהי רצון שחודש תשרי ישפיע על העם היהודי את נגוהותיו גם מאוחר יותר...

אבישי פרי: יפה מאוד. דומני שאומרים את הוורט הזה גם משמו של רבי ישראל מרוז'ין.

בכל מקרה, אם הזכרת את סלונים, סליחה שאני נכנס בשעריך, אבל זה מזכיר לי מיד רעיון מופלא דווקא מהרבי שליט"א בעל ה'דרכי נועם'.

בסיפור החלומות הידועים של פרעה על הפרות הרעות והכחושות שבולעות את הפרות הטובות, עד "כי לא נודע כי באו אל קרבנה", מתאר הרבי שליט"א בדרך זו את המהלך של הימים הנוראים.

אנשי העשה

סיפור יהודי לשלחן שבת

כל אשר נשמה באפו

את הלחץ שהיה בבית-המדרש ניתן היה למשש. הכל ידעו שאלו הרגעים האחרונים, אך ממרחק הזמן ובשל קדושת היום - קשה היה לדעת מה המצב לאשורו, והכל (כמעט) כססו ציפורניים בחשש.

זה קרה בעצם יום ראש-השנה לפני כעשור ומחצה.

שיחות לילה

שיח יהודי פורה בעבודת ה'

"ולא נודע כי באו

אל קרבנה"..

אבישי פרי: הבה ונדבר - הרב לודמיר - כמה מילים על הרגעים של אחרי החגים. אנחנו רגעים ממש אחרי, עוד לפני בכלל ה"מרחשן שפתייה". אנחנו מרגישים היטב את הנעימות והאוירה הטמירה.

לתשומת-ליבכם! מהדורת הדפוס מצומצמת! ניתן לקבל את הגיליון למייל ללא תמורה

בשליחת דוא"ל לכתובת: abyisrael@gmail.com

זוג או פרט

הגר"ח טולידאנו - אב"ד ירושלים

מלווה הלכה

אקטואליה מזווית יהודית

עד שיראנה

בגמרא (בבא בתרא נח, א) למדנו: "אמר רבי בנאה: נסתכלתי בשני עקיבו ודומים לשני גלגלי חמה.. חוה בפני אדם כקוף בפני אדם". צריך עיון: הייתכן שחווה עליה נאמר "ויבן מן הצלע", לשון התבוננות, תיחשב כקוף בפני האדם הראשון; יש עלינו להבין מה זאת-אומרת ומה התועלת בכך? ומהיכן חז"ל למדו זאת?

ולכאורה למדו זאת חז"ל מכך שכלפי האדם נאמר לשון "בצלם אלוקים ברא את האדם", ואילו לגבי האשה - שנבראה מצלעותיה של האיש - לא נאמר לשון זאת, ומכך למדו חז"ל שמעלה זו איננה אצלה.

אבל נראה שכאן באו חז"ל ללמדנו את מקום היופי בחיי הנישואין. חז"ל אכן קבעו, כידוע, ש'אסור לאדם לקדש את האישה עד שיראנה, שמא תתגנה עליו' (מרא קידושין מא, א) וכי ישנה חשיבות למראה האישה בעיני בעלה. אך עם זאת יש להתייחס בפרופורציה לעניין זה.

באו ללמדנו חז"ל כאן, שאם יימצא האיש נחת-רוח באשתו, גם אם תהיה בעיניו נטולת - יופי, בחינת 'קוף' - יישאר חינה בעיניו. כלומר: שהמראה החיצוני אינו סוד הנישואין המוצלחים.

סודם זה הקשר בין האיש לאישה. ועל זה כבר לימד שלמה המלך עליו השלום: "שקר החן והבל היופי".

בהקשר זה, אני נזכר ששאלתי פעם: למה אישה נקנית בפרוטה אחת בלבד (מסכת קידושין ב, א); הלא המקור לקניין כסף באישה הנו משדה - עפרון ושם הרי הקניין היה בכסף 'עובר לסוחר'. הרי זה פלא!

ואמנם בפשטות יש לומר, שבהיות והלימוד הוא על עצם קניין כסף ולא על שיעור מסוים, העמידו חז"ל את הקניין בשיעור המינימאלי של כסף - פרוטה. אבל נראה לבאר זאת בדרך אחרת:

הנוסח בתורה לגבי קידושי אשה הוא 'כי יקח', וקחה, אך אנו יודעים מקורה ופרשיות נוספות, זה בדברים. היינו שבעצם הלקיחה איננה בכסף, וכי הוא רק המעשה הקנייני. וללמדך, שהקידושין נעשים באמצעות הרצון לחיי נישואין, וממילא כאן הערך הכספי לא תופס מקום. שהרי ערך משני הוא.

והוא אשר אמרנו: כאשר יש קשר אמיץ בחיי הנישואין, המראה החיצוני לא תופס מקום. העיקר זה תוכן הקשר, לא הפרוטות שבצד. זהו הכוח שטבע בורא עולם בחיי הנישואין, שהנשמות מתחברות והקשר מתבסס על ערכים ולא על זוטות.

יוסף אבינו

אחד המאפיינים הבולטים של מרן הגאון רבי עובדיה יוסף זיע"א - מלבד גדלותו האדירה בתורה - הייתה הרגישות העמוקה והאמפיתיה שהביע לזולת. להלן מקבץ קצר ומעצים של

דיבורי-קודש שנשמעו בעיתות שונות שמבטאות זאת << לקט ייחודי לרגל יום הסתלקותו השביעי של מרן זיע"א

"יש לי רק בקשה. הצעירים הזרזים - שומעים אזעקה, תיכף בורחים למקלט. אבל יש זקנים, זקנות, יש נכים, מסכנים. לא יכולים לזוז. כל אחד לא יאמר 'שלום עלייך נפשי'. ישים לב, יש שכן זקן, מסכן, שלא יודע לזוז - יציל אותו! ייקח אותו, ישים אותו במקלט. ייקח אותו לאט-לאט, כפי ערכו". את הפניה הנרגשת הזו השמיע מרן הרב עובדיה יוסף זיע"א בעת המלחמה בדרום (אחד מיני-רבים).

"ואהבת לרעך כמוך, זה עיקר חשיבותם של עם ישראל, כמה אהובים וכמה ברורים", המשיך מרן והוסיף כי "הקדוש ברוך-הוא ישמור אותם ויציל אותם, נשמע עליהם בשורות טובות, ישועות ונחמות"

"כמה בתים של אלמנות ויתומים הרס!"

"ביום ה' בטבת תשס"ו", סיפר פעם נאמן-ביתו הרה"ג רבי אליהו שיטרית, "כאשר עברה שמועה מפה לאוזן כי גנרל ההתנתקות, ראש הממשלה שרון, מת, הפטיר מרן זיע"א: 'הוא בטח בעצמו מדי. כמה בתים של אלמנות ויתומים הרס?'"

"מתפלל עליכם כל יום"

"הקשר של המתיישבים עם מרן זיע"א", נזכר הרב ג' - מרבני היישוב גני-טל לשעבר, "החל עוד מאז ומקדם - בתקופת האינתיפאדה שעדתה על העם היושב בציון. מרן זיע"א קיבלנו בחום גדול והפטיר: "אני מתפלל עליכם כל יום בסוף תפילת העמידה 'וכתתו חרבותם לאתים וקשתותם תישברנה'".

"אני מבקש מכם מחילה, אבל אסור לצער השכנים!"

"מורי ורבותי! היינו רגילים לומר סליחות כל חודש אלול אחרי השיעור, אבל יש לנו תרעומת מצד השכנים שיש להם ילדים קטנים, ואומרים שהם מתעוררים על ידי זה וצועקים ובוכים, ביקשו מאיתנו להפסיק את זה. יש ב"ה בתי כנסיות בתי מדרשות, יעשו סליחות שם. לכן ממוצאי שבת הבאה והלאה, השיעור יהיה כרגיל בשעה עשר, ואחרי שנגמור את השיעור, כל אחד יפנה לבית כנסת שעושים בו סליחות ויעשה שם סליחות. אני מבקש מכם מחילה, אבל צריכים להתרצות ולא לצער את השכנים. (השיעור השבועי, מוצאי שבת אלול תש"ע. באדיבות ידידנו הרב ינון ברוכים - איגוד בני התורה דורשי ה')